

6.3.2009 Parlamentní zpravodaj - Vzdělání

Lepší nic než plagiát

Vysoké školy se sjednocují při potírání plagiátů svých studentů. Zatím se evidují a porovnávají závěrečné práce škol zapojených do systému Theses. Rozjíždí se i projekt zaměřený na ostatní písemné práce studentů. Obrana proti nepoctivým autorům by však tímto neměla končit.

Přední místo mezi českými vysokými školami při odhalování plagiátů má Masarykova univerzita (MU) v Brně, která začala kontrolovat a zveřejňovat závěrečné práce svých studentů od roku 2006. Od ledna minulého roku začal fungovat systém Theses, který slouží jako národní registr závěrečných prací. Práce vložené do tohoto systému se porovnávají pomocí určitého algoritmu a vyhodnocuje se shoda. V systému je zapojeno v současnosti 20 vysokých škol, z toho dvě slovenské a dvě soukromé (na počátku akademického roku 2007/08 bylo v ČR celkem 25 veřejných a 43 soukromých vysokých škol). Systému vyrůstá i mladší bráška, a to projekt Odevzdej.cz, který má podle prezentovaných informací vyjít vstříc poptávce škol po kontrole seminárních prací, referátů apod.

I Theses má své meze

Za hlavní cíle takovýchto elektronických systémů se považuje snížení časové náročnosti porovnávání textů a rozšíření databáze textů pro porovnání. Je logické, že v čase internetu se obdobný software bude nasazovat čím dál více, avšak je tu několik omezení. Prvním je poměrná technická náročnost porovnávání všech textů. Tento problém se systémy snaží řešit pomocí různých algoritmů a zlepšování hardwarového vybavení. Druhým omezením je sice rostoucí, ale stále nevšeobjímající databáze prací pro srovnávání. Ne všechny databáze jsou propojeny, ne všechny zdroje jsou digitalizovány. Obtížně se odhalují překlady cizojazyčných textů apod. I v případě, že se tato omezení podaří postupně uspokojivě vyřešit a text bude vyhodnocen jako podobný jinému textu, musí stále člověk rozhodnout, zda jde opravdu o plagiát, a pak také, co bude následovat.

Co je plagiát? Nepanuje shoda

Ačkoli se školy sjednocují při odhalování plagiátů, shoda, co je plagiát a co je ještě přiměřený kompilát, zcela nepanuje. Česká norma definuje plagiát jako: "Představení duševního díla jiného autora, půjčeného nebo napodobeného vcelku nebo zčásti, jako svého vlastního." V konkrétních případech je situace složitější. Úmysl či nedbalost, rozsah opsání - to vše jsou sporné body při hodnocení podezřelých textů. Shoda nepanuje ani v tom, jak hříšníky trestat.

Lepší nic než plagiát

Podíváme-li se na důvody, které vedou studenty k plagiátům, zjistíme, že u elektronických systémů na odhalování plagiátů by školy neměly skončit. Mezi důvody k opsání cizí práce se řadí neznalost správného citačního úzu, nepořádné vedení poznámek o zdrojích. Dále u úmyslného plagiátorství se často uvádí práce pod vysokým tlakem, neschopnost si psaní práce dobře naplánovat nebo prostě snaha si co nejvíce zjednodušit život. Také zde hraje roli přístup učitele. Ten mizivou zpětnou vazbou zavrhuje ve studentech pocit, že se poctivá práce

nevyplatí, popřípadě sám opisuje. Při řešení těchto důvodů dojde nejen k poklesu počtu plagiátů, ale i k lepší výuce. A přitom řešení jsou známá. Výuka toho, co, jak a proč citovat, by měla být výchozím bodem studia na vysoké škole. Bohužel praxe v mnohých studijních oborech je jiná a studenti se se základními vědeckými metodami potkávají až v závěru studia, pokud vůbec. To se týká i škol zapojených do systému Theses. Schopnost si plánovat svůj čas a pracovat pod tlakem nelze možná každého naučit, ale i zde může vhodně navržený studijní program hrát roli.

Alespoň v počátku vysokoškolského studia. K tomu je však potřeba součinnost vyučujícího, stejně jako v případě zpětné vazby. Pedagog musí být také vhodně motivován. Systém by měl být nastaven tak, aby i netečný učitel byl postižen v případě přehlížení nízké citační morálky.

Vůle učitelů je rozhodující

Na MU v Brně se ke každé závěrečné práci přikládá výsledek ze systému Theses, na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze byla svého času vyhlášena odměna pro pedagoga, který odhalil plagiát. To může aktivizovat některé z učitelů, ale pokud nebude vyvíjen tlak i na ně, pak

opatření nebude mít kýžený efekt, spíš naopak. V mnohých případech lze plagiát odhalit nebo mu předejít poctivým vedením práce (vyžadovat osnovu práce, literaturu, konzultace, všimnout si podezřelých změn ve stylu psaní apod.). Takovýto "boj" proti plagiátům by se promítl i do kvality samotných

prací. Rostoucí počet studentů vysokých škol dělá toto řešení méně dostupným. Přechod na tzv. systém evropských kreditů, kde se přenesl důraz ze zkoušek na konci semestru do práce během semestru, se zdá být cestou správným směrem. Uvážíme-li omezené finanční možnosti, pak při chystaných

změnách ve vysokém školství by se měla položit otázka, zda není lepší nic než plagiát (popřípadě kompilát). V současnosti, kdy je kladen důraz na publikaci v odborných časopisech, kde je délka článků omezena, není nutné, aby bakalářské a diplomové práce měly minimální rozsah 30, respektive 60

normostran. Naopak schopnost se vyjádřit jasně a stručně je v dnešním světě ceněna (i když někdy příliš).

***

Mezi důvody k opsání cizí práce se řadí neznalost správného citačního úzu, nepořádné vedení poznámek o zdrojích. Dále u úmyslného plagiátorství se často uvádí práce pod vysokým tlakem, neschopnost si psaní práce dobře naplánovat nebo prostě snaha si co nejvíce zjednodušit život.

Zdroj: < Parlamentní zpravodaj str. 42 Vzdělání >